

ВИСНОВКИ

У результаті проведених теоретичних досліджень, пов'язаних з вивченням процесу відтворення починаючи з економічних основ і закінчуючи його особливостями у птахівничій галузі необхідно відзначити те, що збільшення виробництва продукції на інтенсивній основі можливе лише завдяки застосуванню досконаліших засобів виробництва, кваліфікованої праці, нових технологій та методів господарювання. Основним засобом реалізації такого виробництва у птахівництві є штучне осіменіння курей. Це метод біотехнології, який забезпечує швидше та якісне поліпшення всього масиву поголів'я курей, дає змогу використовувати в сотні разів меншу кількість плідників, підвищує точність і прискорює оцінку птиці по потомству, підвищує заплідненість та виводимість яєць, надає можливість коригування маси інкубаційного яйця, і є найбільш швидким, ефективним та економним способом відтворення стада.

Економічна ефективність штучного осіменіння курей повною мірою виявляється тоді, коли вирощений в результаті осіменіння високоякісний молодняк дає продукцію (м'ясо). Крім того, за рахунок скорочення плідників (півнів) відпадає потреба витратити корми і кошти на їх утримання, що дає можливість додатково утримувати значну кількість маточного поголів'я.

Переваги та ефективність штучного осіменіння свідчать про те, що цей метод стає основним засобом відтворення поголів'я курей і є складовою частиною зоотехнії і, насамперед, тісно пов'язаний з наукою про розведення сільськогосподарських тварин та економічними науками, оскільки в цілому здійснюється за тими ж законами, що й в інших галузях економіки, але з деякими особливостями, які впливають із специфіки самого виробництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давтян А. Д. Воспроизводство и искусственное осеменение с/х птицы / А. Д. Давтян. — Сергиев Посад, 1999. — 240 с.
2. Економіка підприємств : навч. посіб. / [Г. В. Черевко, Ф. В. Горбонос, Г. Б. Іваницька, Н. Ф. Павленчик] ; за ред. Г. В. Черевка. — Львів, 2004. — 384 с.
3. Журавель М. П. Технологія відтворення с/г тварин : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / М. П. Журавель, В. М. Давиденко. — К. : Видавничий Дім «Слово», 2005. — 336 с.
4. Степаненко П. Племінна птиця України / П. Степаненко, П. Коваленко // Інформаційний щомісячник «Пропозиція». — 2009. — № 1. — С. 36—39.

УДК 330.131.7

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКИМ РИЗИКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Мостенська Т. Л., д.е.н., професор, Скопенко Н. С., к.е.н., доцент

Національний університет харчових технологій

У статті проаналізовані існуючі погляди на ризик-менеджмент та визначено місце ризик-менеджменту в системі управління господарським ризиком підприємств. Визначені основні етапи ризик-менеджменту, принципи його здійснення та можливість управління ризиками на підприємствах.

Ключові слова: ризик, ризик-менеджмент, управління ризиками.

Мостенская Т. Л., Скопенко Н. С. РИСК-МЕНЕДЖМЕНТ КАК ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ ХОЗЯЙСТВЕННЫМ РИСКОМ ПРЕДПРИЯТИЯ / Национальный университет пищевых технологий, Украина

В статье проанализированы существующие точки зрения на риск-менеджмент и определено место риск-менеджмента в системе управления хозяйственным риском предприятий. Определены основные этапы риск-менеджмента, принципы его реализации и возможность управления рисками на предприятии.

Ключевые слова: риск, риск-менеджмент, управление рисками.

Mostenska T., Skopenko N. RISK MANAGEMENT AS A MANAGEMENT TOOL, ECONOMIC RISKS ENTERPRISE / National University of Food Technologies, Ukraine

The article analyzes the existing terms of the risk-management and has determined the risk management system, management of economic risk enterprises. The main stages of risk management principles for its implementation and the ability to manage risk in the enterprise.

Key words: risk, risk management, risk management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах господарювання ефективність функціонування всієї економічної системи та дії її суб'єктів не можуть бути повністю а priori визначені та розраховані, тобто діяльність кожного підприємства завжди пов'язана із ризиком та можливими втратами. У цьому разі виникає потреба в певному механізмі, який би дозволив найраціональнішим способом врахувати ризик та мінімізувати втрати. Таким механізмом є ризик-менеджмент (управління ризиком). Тому управління ризиком у системі ринкових відносин представляється об'єктивно необхідною задачею, вирішення якої вимагає нових підходів щодо вдосконалення теоретико-методологічних засад і розширення практики застосування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Науковий доробок із проблем управління ризиком значний і включає наукові праці відомих українських та зарубіжних вчених: В. В. Вітлінського, В. М. Гранатурова, О. Л. Устенка, О. І. Ястремського, А. Д. Штефаніча, А. П. Альгіна, Г. Б. Клейнера, І. Т. Балабанова, Є. А. Уткіна, С. М. Ілляшенко, В. В. Черкасова, Г. В. Чернової, В. В. Глуценка, М. В. Хохлова, В. А. Москвіна, О. С. Шапкіна, А. Мура, К. Хлардена та інших [1-10], праці яких присвячені дослідженню сутності ризику, визначенню факторів і причин його виникнення, характеристик методів оцінки ступеня ризику.

Складний процес трансформації економічних відносин в Україні вимагає поглиблення теоретичних і практичних доробок щодо управління ризиком господарської діяльності. Але й до цього часу відсутня ефективна комплексна система оцінки та управління господарським ризиком підприємств, недостатньо висвітлені практичні аспекти управління господарським ризиком із врахуванням галузевої специфіки. Існуючі підходи та методики щодо вирішення окремих проблемних аспектів ризик-менеджменту як дієвої системи управління ризиком й досі не узагальнені, хоча існує нагальна потреба у створенні комплексної системи управління господарським ризиком, яка адаптована до сучасних тенденцій розвитку економічних процесів у країні.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті виступає розроблення теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо створення ефективної системи ризик-менеджменту як інструменту управління господарським ризиком підприємства.

РЕЗУЛЬТАТИ

Наукова література по-різному тлумачить поняття управління ризиком, визначає його риси, властивості, елементи, функції та етапи [1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9]. Неоднозначність підходів пояснюється використанням різних методичних засад при вивченні цієї проблеми, оскільки управління ризиком – складне багатоаспектне і багаторівневе явище, яке характеризується складовими, що мають різноспрямований вплив на об'єкт управління.

Найбільш поширеним є визначення ризик-менеджменту як системи управління ризиком та економічними, точніше фінансовими відносинами, які виникають у процесі управління [1].

Управління ризиком – багатоетапний процес, мета якого зменшити чи компенсувати збитки для об'єкта при настанні несприятливих подій [8, с. 16]. Як вважає О. Л. Устенко, управління ризиком – це процес впливу на суб'єкт господарювання, при якому забезпечується максимально широкий діапазон охоплення можливих ризиків, їх обґрунтоване прийняття та зведення ступеня їх впливу до мінімальних меж, а також розробка стратегії поведінки даного суб'єкта в разі реалізації конкретних видів ризику [6]. На нашу думку, такий підхід є занадто широким і визначає перелік управлінських дій з ризик-менеджменту.

З точки зору В. М. Гранатурова, управління ризиком можна охарактеризувати як сукупність методів, прийомів, заходів, що дозволяють певною мірою прогнозувати настання ризикованих подій і вживати заходів щодо виключення або зниження негативних наслідків їх настання [3, с. 7].

Штефаніч Д. А. визначає управління підприємницьким ризиком як сукупність дій економічного, організаційного і технічного характеру, спрямованих на встановлення видів, факторів, джерел ризику, оцінку величини, розробку і реалізацію заходів щодо зменшення його рівня та запобігання можливих втрат [5].

Згідно зі стандартом AS/NZS Standard 4360:1999 процес ризик-менеджменту визначається як систематичне використання наявних у розпорядженні менеджерів методів, способів і прийомів для

вирішення завдань, що стосуються ризиків: установлення контексту, аналізу (виявлення й оцінки), впливу, моніторингу і комунікації [10].

Найбільш вдалими, на нашу думку, є визначення, що наведені в [3, 5, 8, 10], оскільки в них розкривається сутність поняття ризик-менеджменту та його системний характер.

Неоднозначність тлумачення поняття управління ризиками не в останню чергу викликана відсутністю єдиної позиції щодо визначення поняття управління. Існуючі теоретичні підходи до визначення ризик-менеджменту недостатньо повно його характеризують. Більшість точок зору визначають ризик-менеджмент як процес, що характерний для реактивного управління, тобто процес впливу на об'єкт управління з метою пошуку можливих шляхів зменшення, а не запобігання ризику. Такий підхід не спрямований на розроблення попереджувальних заходів щодо уникнення майбутніх ризиків.

Узагальнюючи представлені точки зору провідних науковців щодо управління ризиками та враховуючи основні положення теорії управління, автори пропонують розглядати управління ризиком як процес впливу на об'єкт господарювання, при якому забезпечується охоплення максимально широкого діапазону можливих ризиків і використання всіх методів впливу на них в процесі прийняття управлінських рішень та зведення ступеню впливу виявлених ризиків до мінімальних або прийнятних меж. Результатом цих дій стає розроблення стратегії поведінки об'єкта управління в разі настання конкретних подій, які викликають дію різних видів ризику.

Таким чином, ризик-менеджмент – це сукупність принципів, методів і форм управління організацією та її поведінкою в зовнішньому середовищі в умовах невизначеності та конфліктності.

У рамках ризик-менеджменту вирішуються три основні завдання: профілактика виникнення ризиків; мінімізація збитку, спричиненого ризиками; максимізація додаткового прибутку, який отримує підприємство внаслідок управління ризиками.

Основна мета ризик-менеджменту – це зменшення або ліквідація можливих втрат від ризику, тому визначення принципів та функцій управління ризиком мають суттєве значення для застосування ризик-менеджменту на підприємстві.

Ризик-менеджмент базується на таких основних принципах [6]: принцип масштабності (максимізації); принцип мінімізації; принцип адекватної реакції; принцип розумного прийняття.

Ризик-менеджмент виконує функції, притаманні будь-якій управлінській діяльності, але при цьому специфіка їх виконання визначається об'єктом управління. Це функції прогнозування (планування), організації, контролю, регулювання, координації та мотивації.

Прогнозування ризику суттєво впливає на прийняття управлінських рішень та являє собою розробку перспективних змін стану об'єкта в цілому та окремих його частин. Прогнозування може здійснюватися за допомогою статистичних (шляхом екстраполяції) та експертних методів (на основі передбачення змін, використовуючи досвід та інтуїцію експертів).

Функція організації у ризик-менеджменті являє собою формування та реалізацію програми дій, спрямованої на зменшення ризику на основі визначених правил та процедур, які притаманні конкретному підприємству.

Контроль у ризик-менеджменті полягає в перевірці організації робіт по зменшенню ступеня ризику, який потребує аналізу результативності заходів з метою оцінювання ефективності дій.

Функція регулювання передбачає вплив на об'єкт управління з метою досягнення стану рівноваги об'єкту управління у випадку відхилення від заданих параметрів.

Координація забезпечує єдність об'єкта і суб'єкта управління та полягає в узгодженості дій усіх ланок системи управління ризиком, апарату управління та спеціалістів на підприємстві.

Мотивація в ризик-менеджменті являє собою процес спонукання суб'єктів до зацікавленості в результатах своєї праці.

Поєднання виконання всіх функцій ризик-менеджменту дозволяє характеризувати ризик-менеджмент із позицій процесного підходу в менеджменті як ряд послідовних управлінських дій, які характеризуються наступними основними етапами реалізації: визначення мети ризикованих подій (цілі ризику); діагностика проблеми; визначення можливих ризиків; аналіз ризику; визначення методів впливу на ризик; вибір оптимального методу впливу за умов оцінки порівняльної ефективності; розробка управлінського рішення; ухвалення рішення; безпосередній вплив на ризик; контроль і коригування результатів процесу управління (рис. 1).

Розглянемо більш детально найбільш важливі етапи ризик-менеджменту.

На першому етапі ризик-менеджменту доцільною є оцінка господарської ситуації. Відбувається визначення цілі підприємницької діяльності в умовах ризику. Такі цілі повинні бути чіткими, конкретизованими та співставними з величиною ризику та капіталом. Мета управління ризиком – це результат, який необхідно отримати (прибуток, дохід, виграш) [1].

На етапі діагностики проблеми збирають інформацію про структуру та властивості об'єкта, визначають стратегічні і тактичні цілі компанії, аналізують стан та перспективи розвитку зовнішнього середовища.

Визначення можливих факторів та чинників ризиків передбачає збір та обробку даних по всіх аспектах діяльності організації, відбувається оцінка ймовірності настання ризикових подій, визначення площин підвищеного ризику, визначення ступеня впливу ризику.

Спочатку визначають найбільш імовірні та небезпечні ризики, поступово переходячи до найменш імовірних, формуючи портфель ризиків. Виявлення ризиків може здійснюватися через застосування комплексу формальних і неформальних підходів, методів, заснованих на використанні суб'єктивної чи об'єктивної інформації. Наявної інформації має бути достатньо для прийняття адекватних рішень на наступних етапах ризик-менеджменту.

Аналіз ризику – один із найважливіших етапів управління ризиком, мета якого – одержання необхідної інформації щодо структури та властивостей об'єкта ризику та виявлення основних видів ризику, що впливають на цей об'єкт. Ризик доцільніше і вигідніше завчасно виявити, попередити або уникнути, ніж потім за допомогою управлінського впливу мінімізувати його наслідки.

Аналіз ризику складається із виявлення ризику та його оцінювання. При виявленні ризику (якісна складова) визначаються всі ризики, які впливають на дану систему. Головне – не пропустити важливі обставини і детально описати всі існуючі ризики. Виявлення ризику включає два етапи: збір інформації про структуру і властивості об'єкта та виявлення небезпек та інцидентів [8].

У ході дослідження виявлено, що до основних методів одержання інформації про ризики відносяться: заповнення стандартних листів опитування; аналіз документів фінансової та статистичної звітності; розробка та аналіз схеми виробничої та організаційної структур підприємства; розробка та аналіз карт технологічних операцій виробничих процесів; інспекційне відвідування виробничих підрозділів; консультації спеціалістів у даній галузі; експертиза документації спеціалізованими консалтинговими фірмами [8].

Кожний із наведених методів спроможний дати достатньо велику кількість інформації, яка повинна бути проаналізована і структурована. Необхідно також встановити взаємозв'язки між окремими даними, які взято з різних джерел.

Таким чином, наявність певної, необхідним чином структурованої інформації щодо ризиків є основною для розроблення ефективних заходів управління ними. Існує багато методів, кожен з яких дозволяє отримати інформацію щодо характеристики окремих ризиків. Доцільно використовувати комплекс методів для вирішення поставленої задачі.

Оцінювання – кількісний опис виявлених ризиків, у процесі якого визначаються такі характеристики, як імовірність настання несприятливих подій та розмір можливих збитків [8]. Крім того, формується набір сценаріїв розвитку несприятливих подій і для різних ризиків можуть бути побудовані функції розподілу вірогідності понесення збитків.

Виявлення та оцінювання ризиків взаємно пов'язані між собою. Іноді аналіз йде у двох протилежних напрямках – від оцінки до виявлення і навпаки. У першому випадку вже є зафіксовані збитки, тому необхідно виявити причини їх настання. У другому випадку на основі аналізу системи виявляються можливі ризики і можливі наслідки їх дій. Другий варіант можна розглядати як упереджувальне управління ризиком. Застосування профілактичних заходів сприяє зниженню витрат на ризик-менеджмент.

У процесі оцінювання одне із найважливіших місць займає розробка системи показників оцінки рівня ризику. Ця система повинна відповідати наступним вимогам: будуватися на теорії імовірності, оскільки ризик – категорія імовірнісна; визначати різні за змістом та формою показники ризику, які б дозволяли найкращим чином врахувати всі можливі сценарії розвитку подій.

До такої системи показників ризику можна віднести: показник імовірності виникнення втрат; показник абсолютної величини можливих втрат; інтегральні показники ризику; порівняльні показники різних рівнів ризику. Структура системи показників ризику залежить від обраного методу його оцінки.

До основних методів аналізу ризику слід віднести імовірнісний, статистичний, імовірнісно-статистичний, аналіз ризику очікуваних збитків, експертний, аналітичний, імітаційного моделювання тощо. Така множина методів аналізу ризику передбачає їх детальну характеристику з метою обрання найбільш адекватного залежно від поставленої мети.

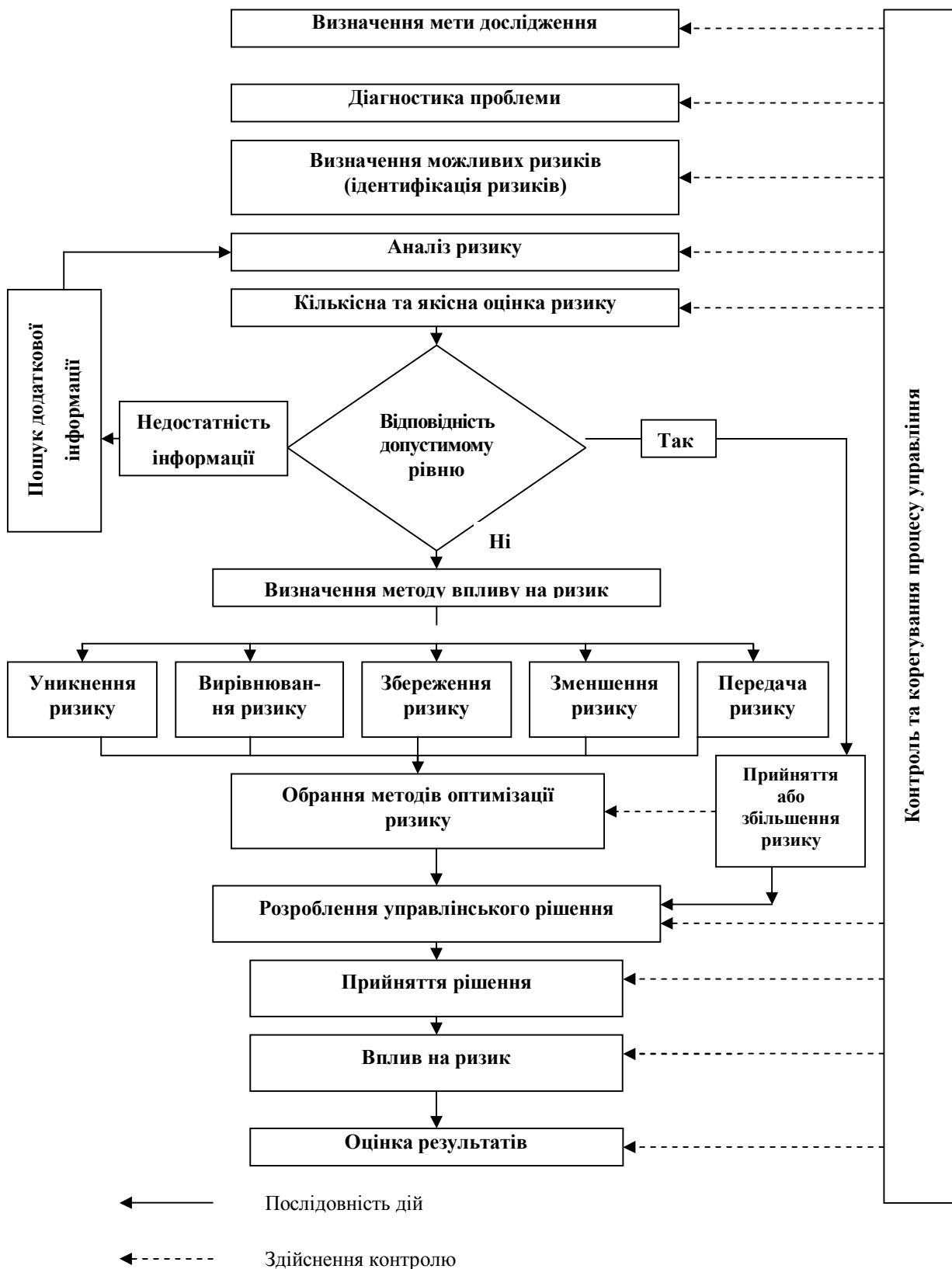

Рис. 1. Етапи реалізації процесу управління ризиком

Важливу роль у системі управління ризиком відіграє правильний вибір заходів попередження і мінімізації ризику, які загалом визначають її ефективність. У світовій практиці напрацьована велика кількість різних і досить оригінальних шляхів та способів зниження ризику. Вибір інструментарію впливу на ступінь господарських ризиків є важливим етапом процесу управління, але ґрунтовний аналіз економічної літератури показав відсутність єдиного підходу до вирішення даної проблеми [1-9].

Впорядковуючи наведені вище підходи, вважаємо, що до основних ефективних напрямків регулювання ступеня ризику належать: уникнення, вирівнювання, збереження, зменшення та передача ризику. Ці методи не виключають один одного, тому можуть використовуватись одночасно. Коротко зупинимось на основних напрямках та методах впливу на ризик.

Уникнення ризику – це заходи, спрямовані на недопущення ризикованих ситуацій. Об'єктом превентивних заходів виступають ризикові ситуації. Превентивні заходи уникнення ризику поділяються на дві групи: універсальні (характерні для різних видів ризику і за суттю мають однаковий характер впливу) та спеціальні (спрямовані на недопущення окремих видів господарського ризику).

Вирівнювання ризику – це процес нейтралізації негативного впливу здійснення ризикових операцій за рахунок паралельного проведення операцій, які дають гарантовано позитивний результат або здійснення розподілу втрат серед суб'єктів, причетних до господарського ризику. Вирівнювання ризику потребує незначних витрат, він виступає невід'ємним складовим елементом підприємницьких дій, свідченням високої економічної культури працівників. Залежно від змісту здійснюваних заходів з вирівнювання ризику розрізняють такі його види: вирівнювання ризику в просторі, вирівнювання ризику в часі, диверсифікація ризиків.

Збереження ризику на існуючому рівні може відбуватися за рахунок створення резервних фондів, самострахування, отримання кредитів, позик або державних дотацій для компенсування збитків та відновлення виробництва.

Зниження ризику має на увазі зменшення або розмірів можливого збитку, або імовірності настання несприятливих подій. Найчастіше воно досягається за допомогою здійснення попереджувальних організаційно-технічних заходів, оптимізації товарно-матеріальних запасів, зменшення простоїв обладнання, лімітування [5].

До методів передачі ризику третім особам при збереженні існуючого рівня ризику відносяться: страхування, хеджування, фінансові гарантії, доручення та інші [2, 5, 8].

За часом здійснення сукупність заходів впливу на ступінь ризику можна розділити на ті, що передують несприятливій події, плануються та здійснюються завчасно (страхування, самострахування, диверсифікація, попереджувальні організаційно-технічні, юридичні заходи тощо) та ті, що настають після несприятливої події (позички, кредити, дотації тощо).

Існування різноманітних напрямів і методів регулювання ступеня ризику породжує проблему вибору найбільш прийняттого в певній ситуації заходу. Деякі автори пропонують обирати оптимальні “способи обмеження” ризику, залежно від зони фінансової стійкості суб'єкта господарювання (резервування коштів, лімітування (за умов абсолютної фінансової стійкості); резервування коштів, диверсифікація (за умов допустимої фінансової стійкості); передача ризику, диверсифікація (у випадку нестійкого фінансового стану); передача ризику, зовнішнє страхування (за умов критичного фінансового стану).

Група інших науковців вважає за доцільне проектування модуля “імовірність виникнення втрат” / “рівень збитків” за обраною підприємцем градацією імовірності та величиною збитків на підставі власних досліджень та експертних оцінок [4]. Сутність методичного підходу визначення оптимального способу регулювання ступеня ризику відображено в табл. 1.

Таблиця 1 – Матриця “імовірність виникнення втрат” / “рівень збитків” для пошуку рішення щодо вибору напрямку оптимізації ступеня ризику

Рівень збитків	Ймовірність виникнення втрат					
	Близька до нуля	Низька	Невелика	Середня	Велика	Близька до одиниці
Незначні збитки	Прийняття ризику				Прийняття ризику чи створення резерву (запасу)	
Малі збитки	Створення резерву (запасу)					
Помірквані збитки	Створення резерву (запасу)		Зовнішнє страхування чи (і) розподіл ризику		Уникнення ризику	
Середні збитки	Зовнішнє страхування чи розподіл ризику				Уникнення ризику	
Великі збитки	Зовнішнє страхування чи розподіл ризику			Уникнення ризику		
Катастрофічні збитки	Зовнішнє страхування чи (і) розподіл ризику		Уникнення ризику			

Найкращим варіантом вибору напряму оптимізації ризику, на нашу думку, є обґрунтована комбінація декількох методів, а основним критерієм вибору виступає наявність оптимального співвідношення між досягнутим ступенем зниження ризику та необхідними для цього витратами.

За умов проведення великої аналітичної роботи, здійснення спеціальних розрахунків можливо знайти рішення, що забезпечить деякий компромісний (прийнятний) рівень ризиків, який відповідає певному балансу між очікуваною вигодою та загрозою втрат. Основою вибору конкретного заходу попередження і мінімізації ризику є цілеспрямований пошук оптимального, доцільного та економічно вигідного в даній ситуації виду впливу на ризик, як уникнення, вирівнювання, збереження, зменшення або передача ризику. Як правило, кожен вид ризику допускає два-три традиційних способи його зменшення. Тому виникає проблема оцінки порівняльної ефективності методів впливу на ризик для вибору найкращого з них.

Після вибору оптимального виду впливу на конкретні ризики з'являється можливість сформувати стратегію управління всім комплексом ризиків підприємства. Це етап прийняття рішення, коли визначаються необхідні фінансові, трудові, матеріальні ресурси, розподіл задач серед менеджерів, проводяться консультації зі спеціалістами та інше.

Заключним етапом ризик-менеджменту виступає контроль і коригування результатів реалізації обраної стратегії з урахуванням нової інформації. Контроль полягає в одержанні інформації щодо збитків, (реальних або прогнозованих) та вжитих (або можливих) заходів щодо їх мінімізації. Він може виражатися у виявленні нових обставин, що змінюють ступінь ризику, передачі ризиків страхової компанії, спостереженні за ефективністю роботи систем забезпечення безпеки тощо. Регулярно повинен відбуватися перегляд даних про ефективність заходів щодо управління ризиками з урахуванням інформації про зміни, що відбулися за цей період в економічній системі.

На етапі оцінки результатів та їх коригування відбувається визначення результативності напрямів впливу на ступінь господарських ризиків (співвідношення витрат на здійснення регулювання до розміру можливих збитків), величини сукупного підприємницького ризику з урахуванням проведених заходів оптимізації.

Слід також наголосити, що прийняття та реалізація рішень відносно регулювання ступеня ризику вимагає виконання процедур контролю за процесом ризик-менеджменту. Але необхідно зазначити, що надмірний контроль здатний: обмежити сфери діяльності і тим самим, можливість отримання цільового фінансово-економічного ефекту; необґрунтовано збільшити штат працівників, що здійснюють контроль; підвищити збитки, спричинені затратами на контроль і облік.

Ризик-менеджмент як процес управління передбачає розробку стратегічних і тактичних рішень. Стратегія ризик-менеджменту, на наш погляд, – це загальний довгостроковий курс досягнення намічених цілей, в основу якого покладено прогнозування ризику та напрямів зменшення його впливу. Залежно від обраної стратегії, планується подальша діяльність підприємства з урахуванням впливу факторів внутрішнього й зовнішнього середовища. Тактика має на меті пропонувати конкретні методи та прийоми для вибору найбільш оптимального рішення та досягнення запланованих результатів в умовах ризику та невизначеності.

У цілому, від прийнятої концепції управління ризиками значною мірою залежить успішність результатів діяльності суб'єктів господарювання. Визначення мети процесу управління ризиками ускладнюється існування прямої залежності між ризиком і прибутком, тому підприємства мають самостійно визначити той рівень ризику, на який вони погоджуються з метою отримання запланованих прибутків.

ВИСНОВКИ

Дієвим інструментом реагування на зміни економічного середовища функціонування підприємства виступає ризик-менеджмент, який визначається як сукупність управлінських дій інтегрованого характеру, спрямованих на виявлення, аналіз і регулювання ризиків. У рамках запропонованого підходу управління ризиком можна розглядати як процес впливу на об'єкт господарювання, при якому забезпечується максимально широкий діапазон охоплення можливих ризиків, попереджувальні дії, їх обґрунтоване врахування при прийнятті управлінських рішень та зведення ступеню впливу виявлених ризиків до мінімальних меж.

Дослідження сучасних концептуальних підходів до управління ризиком дали можливість сформувати сукупність способів та методів комплексної системи ризик-менеджменту. До ключових моментів, що визначають особливості формування системи ризик-менеджменту на підприємствах, можна віднести процес управління ризиками господарської діяльності, який можна представити у вигляді таких етапів: визначення мети ризикованих подій; діагностика проблеми; аналіз ризиків; визначення ризик-позиції підприємства на основі результатів оцінки ризиків; розробка та впровадження основної програми дій щодо коригування ступеня ризику; моніторинг і контроль процесу управління ризиками та відповідних їм ключових процесів.

Формування системи ризик-менеджменту покликане забезпечити високу ефективність прийняття управлінських рішень для досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства. Використання в господарській практиці підприємств алгоритму управління ризиками дає змогу скоригувати стратегію розвитку з урахуванням ступеня ризику, підвищити результативність їх функціонування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балабанов И. Т. Риск-менеджмент / И. Т. Балабанов. — М. : Финансы и статистика, 1996. — 192 с.
2. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія / В. В. Вітлінський, П. І. Великоіваненко. — К. : КНЕУ, 2004. — 480 с.
3. Гранатуров В. М. Аналіз підприємницьких ризиків: проблеми визначення, класифікації та кількісні оцінки : монографія / В. М. Гранатуров, І. В. Литовченко, С. К. Харічков ; за наук. ред. В. М. Гранатурова. — Одеса : Ін-т проблем ринку та екон.-екол. досліджень НАН України, 2003. — 164 с.
4. Гранатуров В. М. Ризики підприємницької діяльності: проблеми аналізу / В. М. Гранатуров, О. Б. Шевчук. — К. : Державне вид.-інф. агентство «Зв'язок», 2000. — 150 с.
5. Управління підприємницьким ризиком / [за заг. ред. д.е.н. Д. А. Штефаніча]. — Тернопіль : «Економічна думка», 1999. — 224 с.
6. Устенко О. Л. Теория экономического риска : монография / О. Л. Устенко. — К. : МАУП, 1997. — 164 с.
7. Фомичев А. Н. Риск-менеджмент : уч. пособ. / А. Н. Фомичев. — М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К⁰», 2004. — 292 с.
8. Хохлов Н. В. Управление риском : учеб. пособ. для вузов / Н. В. Хохлов. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, 1999. — 239 с.
9. Шегда А. В. Ризики в підприємстві: оцінювання та управління : навч. посіб. / А. В. Шегда, М. В. Головатенко. — К. : Знання, 2008. — 271 с.
10. 166AS/NZS Risk Management Standart4360:1999 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.riskmanagement.com.ua>.

УДК 658.012.2

УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Пілецька С. Т., к. е. н., доцент

Донбаська державна машинобудівна академія

Проаналізовано варіанти побудови структури власного капіталу підприємства. Обґрунтовано доцільність управління структурою капіталу підприємства за принципом визначення субординованого капіталу. Розроблено практичні рекомендації щодо визначення загальної потреби у фінансових ресурсах, необхідних для здійснення поточної діяльності підприємства.

Ключові слова: капітал, субординований капітал, капіталізований чистий прибуток, фінансові ресурси, вексельний кредит.

Пилецкая С. Т. УПРАВЛЕНИЕ СТРУКТУРОЙ КАПИТАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ / Донбасская государственная машиностроительная академия, Украина

Проанализированы варианты построения структуры собственного капитала предприятия. Обоснована целесообразность управления структурой капитала предприятия на основе принципа определения субординированного капитала. Разработаны практические рекомендации относительно определения общей потребности в финансовых ресурсах, необходимых для осуществления текущей деятельности предприятия.

Ключевые слова: капитал, субординированный капитал, капитализированная чистая прибыль, финансовые ресурсы, вексельный кредит.

Piletskaya S. T. MANAGEMENT CAPITAL OF ENTERPRISE STRUCTURE / Donbass State Machine Building Academy, Ukraine

The variants of construction of own capital of enterprise structure are analysed. Expedience of management a capital of enterprise structure is grounded on the basis of principle of determination of the subordinated